

bouwde paleis is van eenzelfde laag-bij-den-grondsche-architectuur als het lustverblijf Versailles van den Roi Soleil, en de nuchterheid wordt zelfs niet zooals dáár door een imponeerende uitgebreidheid verminderd, zoodat we dus zeer weinig melding behoeven te maken van dit bouwwerk, zoo geheel in het niet zinkend bij vergelijking met het edele stamslot van keurvorstin Sophie.

Dikwijls zal de hooge vrouwe teruggedacht hebben aan de oude historische burcht der Paltzgraven, het grootste monument, dat de Duitsche renaissance heeft nagelaten. Want hoe ook verwaarloosd en geplunderd door de Fransche soldateska, bleef de roem van het aan bouwkunstige sieraden overrijke Heidelberger slot hoog gehouden door de gespaard gebleven gevels van den Otto Heinrich- en Friedrichspaleizen met haar symbolieken, haast overrijken beeldentooi, haar arabesken, rand- en kroonversieringen als een onvergankelijk lofdicht op den bloeitijd van het Paltsche keurvorstendom.

Was het te verwonderen, dat de dochter van den onverstandigen, maar schoonheid-minnenden Winterkoning de directe en verdere omgeving van het Hannoversche slot wilde omscheppen in een dorado, dat haar herinneren zou aan den door haar vader in sympathieke vereering voor zijn bruid en latere gemalin aangelegden Hortus Palatinus? Was hier niet minstens evenveel te bereiken als ginds op de hellingen van den Jettaberg? In een enkelen nacht liet Frederik IV daar als een galante verrassing voor haar aanbeden moeder de nog bestaande Elisabethpforte oprichten en op zijn last schiep de beroemde tuinarchitect Salomon de Caux de terrassentuinen, welke iedereen tot de overtuiging brachten dat:

„All Wunderwerk der Welt vor diesem Garten Sich naigen

In welchem die Natur all Ihr Kunst thut erzaigen:”

Was de schepper van de Heidelbergsche tuinen en waterwerken iemand van meer dan gewone bekwaamheid, werd hij zelfs door mannen als Arago beschouwd als de uitvinder der stoommachine, omdat hij in zijn in 1615 geschreven opzienbarend werk „Les raisons des forces mouvantes” het plan aan de hand deed om water door verhitte om te zetten in practisch te gebruiken stoom. . . . de man, die naast keurvorstin Sophie Herrenhausen maakte tot een der schoonste monumenten van park-architectuur, was de grootste filosoof van zijn tijd en wordt met Newton in één adem genoemd als de uitvinder van de differentiaal-rekening.

Veertig jaar heeft Gottfried Wilhelm Leibniz in het prachtige Nedersaksische huis gewoond met den wonderschoonen overdadig rijk versierden „utlucht”, dat nu als een der cultuurhistorisch-merkwaardigste woonhuizen van Hannover aan ieder vreemdeling met rechtmatigen trots wordt getoond. In 1676 werd de geleerde door den kunst- en wetenschap-minnenden hertog Johann Friedrich van Hannover naar hier beroepen als bibliothecaris en geheimraad. Als historiograaf van het Welfenhuis ontving hij vele gewichtige diplomatieke zendingen en maakte hij verscheidene studiereizen. In den loop der jaren werd er een innige band gevormd tusschen het huis aan de Schmiedestrasze en het vorstelijk Herrenhausen, want hoe veelzijdig het wetenschappelijk terrein ook was, waarop de geniale wijsgeer-mathematicus-historicus-etymoloog zich bewoog, het liefst wandelde hij met de zwaar beproefde vrouwe in wijsgeerige beschouwingen verdiept door het lustoord, waar de groene hagen, de kla-

GEORG, KEURVORST VAN HANNOVER